

Değerli konuklar,

TÜSİAD Yönetim Kurulu adına sizleri sevgi ve saygıyla selamlıyorum. Türkiye ve dünya ekonomisinde dengeleri tartışacağımız webinar’ımıza hoş geldiniz.

Covid-19 salgını ile dünya ekonomisinde başlayan ekonomik kriz bildiğiniz gibi ülkemizi de derinden etkiledi. Salgının ilk aylarında hızlıca uygulamaya konan tedbirler, hastalığın yayılmasını engellemek için alınan kısıtlama kararlarının ekonomik etkilerini büyük ölçüde bertaraf etmekte başarılı oldu. Ancak, sosyal temasın yüksek olduğu sektörlerde toparlanma oldukça geriden gelmekte ve bu alanlarda desteklere hala ihtiyaç duyuluyor. Ayrıca işgücü piyasamız bu krizden fazlasıyla etkilendi, talebe ilişkin göstergelerde son aylarda gördüğümüz toparlanma henüz işgücü piyasamıza tam olarak yansımadı. İşgücü ve istihdam kayıpları hala tarihi yüksek seviyelerde kalmaya devam ediyor.

Bu dönemde reel ekonomideki olumsuz etkileri bertaraf etmek için kullanılan finansal genişleme politikaları hızlı ve düşük maliyetli bir kredi artışı destekledi. Ekonomiye daha önce görülmemiş oranlarda likidite verildi. Salgın koşullarının gerekli kıldığı ve ekonomik toparlanmada önemli bir ihtiyacı karşılayan bu politika kur ve cari denge üzerinde ister istemez olumsuz etkiler yarattı. Kur artışı yıllık bazda %30’un üzerine çıkarken, uluslararası rezervlerimizde hızlı bir düşüş kaydedildi. Bu olumsuz etkiler son dönemde kura yapılan örtülü müdahaleler ile daha da güçlendi. Artık döviz rezervlerimizin büyük çoğunluğunun bankalardan ödünç alınan swaplardan oluşuyor olması piyasalarda ciddi bir güvensizlik yaratıyor. Önümüzdeki dönemde Türkiye hem kamuda hem de özel sektörde önemli ölçüde dış borcunu çevirme ihtiyacında. Bu nedenle ülkemize sermaye girişlerini tekrar başlatacak adımların en kısa zamanda atılması gerekiyor.

Merkez Bankamızın son dönemde attığı adımlar, bilhassa bugün atılan son adım olumlu olmakla beraber, umarız piyasa güvenini tam olarak sağlamak için istikrarlı bir şekilde bu yönde atılacak adımlar ile desteklenir. Uygulanan negatif reel faiz politikasının sonucu olarak yurt içinde dolarizasyon ve altına yönelim devam ederken, yabancı sermayenin TL varlıklardaki payı tarihi düşük seviyelere gerilemiş durumda. En kısa zamanda TL’ye güveni yeniden tesis edecek, normalleşmeyi sağlayacak politikalara ihtiyaç var. Salgın nedeniyle uygulamaya konulmuş olan ve serbest piyasa ilkeleriyle çelişen genel uygulama olarak temettü dağıtımı kısıtlamaları, ek gümrük vergileri gibi geçici düzenlemelerden vaz geçilmeli. Bilimle uyumlu, piyasa ile barışık politikalara geçiş yapmalıyız. Bu adımlar ekonomimizdeki tüm sorunları

çözmeyecek ancak kısa vadede ekonomik dengelerimiz üzerinde oluşan olumsuz algıları bir nebze olsun dağıtacaktır.

Değerli konuklar,

Salgın döneminde yaşanan istihdam kayıplarının telafisi ve istikrarlı büyüme için ülkemizin yeni yatırımlara ihtiyacı vardır. Türkiye açık bir ekonomi ve serbest piyasa kurallarının öngörülebilir ve şeffaf bir şekilde uygulandığı bir pazar olma özelliğini koruduğu ölçüde dışarıdan doğrudan yatırımları çekebilecektir. Cari dengede bozulma yaratmayan bir büyüme ancak uzun vadeli finansmanın ülkeye aktığı ve verimlilik artırıcı reformların uygulandığı, ekonomik istikrarı gözetilen bir program dahilinde mümkündür. Böyle bir programın uygulamaya konulması hem makroekonomik dengelerimizin düzelmesine hem de reel ekonomide istihdam yaratan ve verimliliği artıran bir büyüme sağlamasına olanak verecektir.

Önümüzdeki dönemde hem yurt dışından kaynak akışını tekrar başlatmalı hem de kaynakları doğru alanlara yönlendirmeliyiz. Bunun için piyasada adil rekabetin sağlanması, düzenleme ve denetlemenin bağımsızca ve serbest piyasa ilkeleri doğrultusunda uygulanması gerekmektedir. Kamunun son zamanlarda özel sektörün halihazırda aktif olduğu alanlarda ağırlığını artırması ve bu piyasalarda aynı zamanda kural koyucu olması adil rekabet ortamını bozmaktadır. Bir oyunda nasıl ki hem hakem hem de oyuncu olmak doğru değilse, kamunun da özel sektörün tabi olduğu kurallardan muaf bir şekilde aynı piyasada yer alması hakkaniyetli değildir. Geçmişte de ülkemizde bu tür uygulamaların başarılı sonuç vermediğini tecrübe ile biliyoruz. Stratejik bazı sektörlerde devletin özel sektörle işbirliği içerisinde yatırım ve teknolojik gelişimde ön ayak olması son derece faydalı olabilir. Ancak bunun sınırlarının net bir şekilde belirlenmesi, şeffaflık ve adil rekabet ortamının bozulmaması esastır.

Son zamanlarda maalesef mülkiyet haklarını ihlal edecek türde bazı açıklamaların farklı siyasi partilerce dile getirildiğine şahit oluyoruz. Türkiye hür teşebbüs ve mülkiyet haklarının garanti altında olduğu bir ülkedir. Herhangi bir özel şirketin mülkiyet haklarını çiğneyecek bir şekilde kamulaştırılması asla söz konusu olmamalıdır. Haksızlıklarla mücadele edilmek isteniliyorsa izlenecek yol hukuk kuralları içerisinde olmalıdır.

Gümrük Birliği modernizasyonu ve Avrupa Birliği süreçlerinin önemli bir konusu olan kamu alımlarında; Kamu İhale Kanununun defalarca değiştirildiği ve giderek daha fazla alanda istisnaların tanınmış olduğu bilinen bir gerçektir. Kamunun kaynaklarının en verimli şekilde kullanılması için bu kanunun yeniden AB

standartlarına yaklaştırılması, istisnaların azaltılması ve denge-denetim mekanizmalarının güçlendirilmesi önemli bir ihtiyaçtır.

Türkiye ekonomisinin potansiyeli bugünkü görünümünün çok üzerindedir. Bu potansiyeli harekete geçirmek için içinde bulunduğumuz dönemdeki fırsatları kaçırmamalı, gerekli adımları kararlılıkla atmamız.

Dünyanın zor bir dönemden geçtiğini ve sadece ekonomide değil pek çok alanda bildiğimiz alıştığımız düzenin değiştiğinin farkındayız. Ancak bu değişim neredeyse her kesim tarafından farklı okunuyor ve farklı algılanıyor. Kimileri serbest piyasa artık bitti, küreselleşme sona erdi derken, kimileri üçüncü bir dünya savaşından, kimileri ise tamamen robotların ele geçirdiği ütopyik bir dünyadan bahsedebiliyor. Küresel belirsizliklerin gerek ekonomide gerekse dış politikada yüksek olduğu bir gerçek. Ama şu da bir gerçek ki yeniden şekillenen dünyada temel hak ve özgürlükler ve bunların etrafında şekillenen değerler ön plana çıkıyor. Tedarik zincirleri yeniden şekillenirken artık sadece en ucuz fiyata değil, en güvenilir ülkeye bakılıyor. Güvenilirlik bugün maliyetin önüne geçmiş durumda. Güvenilir ülke nasıl olunur? En başta hukukun üstünlüğü ile.

- Yargının bağımsız ve tarafsız olduğu güvenilir bir hukuk sistemine sahip olmakla.
- Uluslararası hukuka uymakla.
- Adil rekabetin sağlandığı, düzenleme ve denetimin siyasetten bağımsız yapıldığı ve kuralların istisnasız tüm oyunculara uygulandığı bir piyasa ekonomisi olmakla.
- Finansal istikrara sahip olmakla
- İyi bir sanayi alt yapısına sahip olmakla
- Nitelikli mesleki eğitim almış yetkin işgücüne sahip olmakla
- Fikri mülkiyet haklarının güvence altında olduğu bir ülke olmakla
- Temel hak ve özgürlüklerin güvence altında olduğu bir ülke olmakla
- Sürdürülebilir ve çevreye duyarlı büyümeyi benimsemekle

Sonuçta dünyada pek çok şey değişiyor ama temel ilkeler ve değerler değişmiyor. Tersine daha da güçleniyor ve önem kazanıyorlar. Dünyadaki değişimi doğru okumalıyız. Eğer ticaret savaşlarına, engellemelere, çatışmalara odaklanıp bunların temelde hangi nedenlere dayandığını anlamazsak, dünyadaki değişimi de anlayamayız. Yanlış okumalar bizi sadece yalnızlaştıracaktır.

Oysa tersine dünyada saflar sıklaşıyor. En büyük ticari ortağımız AB Yeşil mutabakat ile ekonomisinde yepyeni bir sayfa açıyor. İklim değişikliği, temiz ve yenilenebilir enerji, döngüsel ekonomi gibi yeni değerler önümüzdeki dönemde uluslararası ticarete yön verecek önemli birer kriter olacak. Dünyada pek çok ülke ile

esnek yapılı ve kapsayıcı ticaret anlaşmaları imzalıyorlar. Kanada, Japonya ve Vietnam bunların sadece bazıları. Türkiye'nin acil olarak bölgesinde ilişkilerini güçlendirmesi, AB ile Gümrük Birliği anlaşmasını dijital ekonomi ve Yeşil Mutabakatı dahil edecek şekilde güncellemesi gerekiyor.

İçinde bulunduğumuz dünyada önemli belirsizlikler var ve önümüzü görmek oldukça zor. Ama bu ortam aslında pek çok fırsatı da beraberinde getiriyor. Nasıl ki sağlık alanında ülkemiz salgın döneminde beklenmeyen bir başarıyı gösterebildiyse bunu ekonomi alanında da yapabiliriz. Burada önemli olan kılavuzumuzun bilim olmasıdır. Akıntıya karşı kürek çekmemize gerek yok. Piyasayla kavga etmek değil onu iyi yönetebilmek başarı getirir.

Değerli konuklar,

Bugün küresel ekonominin geldiği noktada Türkiye ekonomisinin nasıl yeniden dengelenebileceğini tartışacağız. Cari dengeyi tekrar nasıl sağlayacağız? Kur ve para politikası nasıl şekillenmeli? İstihdamı nasıl tekrar artıracacağız? Kaybolan işgücünü nasıl geri getireceğiz? Ve sadece finansal piyasalarda değil dış politikada da dengeler çok önemli ve son dönemde ikisi arasındaki ilişki giderek güçlendi. Amerika'daki seçimler, AB'deki sorunlar ve dünyanın yeni dengeleri bizi nasıl etkileyecek? Bugün aramızda çok kıymetli uzmanlar var. Ben sözü izninizle onlara bırakmak istiyorum.

Katılımınız için hepinize çok teşekkür ederim.